

ΤΟ ΑΛΜΑ ΤΗΣ ΣΑΠΦΟΥΣ

υπό

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΠΑΓΑΝΕΛΗ.

Ἰπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ δύνοντος ἡλίου μαρμαίρει τοῦ Ἰονίου ἡ γλαυκὴ θάλασσα. Ἑσπερινὴ αὔρα, φερομένη χαλαρῶς ἐπὶ τοῦ πελάγους, ρυτιδοῖ ἀνεπαισθήτως τὴν στιλπνὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κυανοῦ πόντου, καὶ θωπεύουσα ἄβρως τοὺς κίονας τοῦ ναοῦ, ἐκπνέει, δι' ἀσθενοῦς συριγμοῦ, εἰς τὰ ὕψη τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Λευκάτα. Νύμφη περικαλλῆς, τοῦ ἄλγους τὴν σφραγίδα φέρουσα ἐπὶ τοῦ μεγαλοφυοῦς μετώπου της, κάθηται περιλύπως παρὰ τὴν ἄκραν τοῦ ἀπορροῶγος βράχου. Ἀπληστον πάθος φαίνεται ἐκτρέφουσα εἰς τὸ στήθος της, καὶ δι' ἀναμνήσεων ἀλγεινῶν συνδουλιζει ἀκόρεστον φλόγα. Ὀδυνηρὰ θὰ ἦναι τῆς θερμῆς αὐτῆς φαντασίας ἡ τροφή, ἀλλ' ἡ νέα ἐντροφὰ εἰς τὰς πικρίας τῶν συλλογισμῶν της, καί, ἀνοικτίρμων πρὸς ἑαυτήν, ἀναξέει τὴν πληγὴν της, εὐδαιμονοῦσα εἰς τὴν προκαλουμένην μείζονα ὀξύτητα τῆς ὀδύνης. Ρεμβάζει καὶ ἀλγεῖ· ἀλλ' ἐκουσίως σπεύδουσα ὀπισθεν τῶν πόνων της, δεικνύει πόσον τοὺς ἀγαπᾷ, καὶ πόσον τρέμει μήπως παύση νὰ ἀλγῇ, καὶ μήπως ἀπολέσῃ τοὺς πικροὺς τῆς μελαγχολίας ρεμβασμούς. Ἡμερος αὔρα θωπεύει τοὺς δακτυλίους τῆς μελαίνης κόρης της, καὶ πολυπτύχως κυματίζει, ὑπὲρ τὴν περιάλγη κεφαλὴν της, τοῦ λεπτοῦφάντου πέπλου της ἡ ἄκρα. Σχῆμα πτέρυγος λευκῆς λαμβάνουσα, κατὰ τὸ ἥμισυ μόλις διανοιχθείσης, παρουσιάζει τὴν περίλυπον νύμφην ὡς θεότητα μυστηριώδη ἀγνώστως ἄρτι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καταπτᾶσαν, γοργήν, στιγμαίαν διαβάτιδα ἀναστείλασαν ἐπὶ βραχὺ τὴν πτῆσιν· αὐτῆς ἐπὶ τοῦ βράχου τοῦ Λευκάτα, καὶ ἐτοιμὴν νὰ ἀνοίξῃ καὶ πάλιν τὰς πτέρυγας της καὶ ν' ἀφανισθῇ ἀπὸ τοῦ βλέμματος τοῦ θνητοῦ, ὅστις ἐκπληκτος κλίνει γόνυ σχεδὸν πρὸ τῆς θεότητος ἣν ἀκαριαίως ἐφιλοξένησεν ἡ γῆ. Εἰς ἔκφρασιν ὀδύνης ὑπερτάτης συνέπλεξε τὰς ὠραίας χεῖράς της ἡ αἰθερία γυνή. Παραπόνου στοναχὴ ἐξορμαῖ ἀπὸ τῶν χειλέων της, καὶ τὴν περιάλγη ὄψιν της, ἐφ' ἧς βαθύρριζον βλαστάνει τῆς ὀδύνης τὸ πικρὸν δένδρον, ἀρδεύει ἥδη τῶν μελανῶν ὀφθαλμῶν της τὸ δάκρυ, ἐλικοειδῶς κυλιόμενον ἀπὸ τῆς ἄκρας τῶν μακρῶν βλεφαρίδων της. Τῶν χειρῶν της ἐκφυγοῦσα, μὲ χαλαρωθείσας τὰς χορδὰς κατάνκειται παρὰ τοὺς πόδας της ὀρφανὴ ἡ λύρα. Ἡ θεὰ της παρῶζυσε τὴν θλίψιν τῆς ἀγνώστου, καὶ εἰς στιγμὴν νυγμοῦ ἀλγεινότερου στεναῖξασα κατὰ τῶν βράχων τὴν κατέφερε. Τὴν κεφαλὴν της ἤγειρε μικρὸν, τὸν οὐρανόν, τὸν πόντον εἶτα ἐθεώρησε. „Οἱ πάγοι τοῦ Βορρᾶ ἐλύθησαν“ ἀνέκραξε· „τὸ ἔαρ ἦλθεν, ἀλλὰ χειμῶν δριμύς μυκᾶται εἰς τὸ στήθος μου. ὦ! διατί νὰ ἀποψύξῃς εἶσαι ἀνίκανος τὸ φλέγον πάθος τῆς καρδίας μου! Θεοί, ἀνοικτιρμόνως τιμωρεῖτε τὴν Σαπφώ. Ἀπολλὸν! πρὸς σὲ τὸν νοῦν μου στρέφω, καὶ τοῦ ναοῦ σου θεωρῶ τὸ ἄγαλμα. Ματαίως τὴν καλλονὴν σου τὴν ἰδανικὴν ἐπὶ τοῦ λίθου ὁ γλύπτης ἀπετύπωσε. Περικαλλέστερος καὶ σοῦ καὶ πάντων τῶν Θεῶν εἶναι ὁ Φάων μου ἀλλ' εἶναι ἀδιάφορος! Δεσμώτης, τῆς καρδίας μου τὴν ἄλυσσον, βαρεῖαν καὶ ἀρρῖνιστον, ἐρῶσα, σύρω πανταχοῦ. Θεὸς Ὀλύμπιε, ὁ γῆϊνος Θεός μου σὲ νικᾷ. ὦ! ἐδῶ ἔάν τὸν εἶχον, τοῦ στήθους μου ἐγγύς, ἀλλὰ ἐρῶντα καὶ πιστόν Μὲ βλέπεις, Ἀπολλὸν, εἰς τοὺς πόδας σου προσπίπτουσαν. Τοὺς φλογερούς μου ἀκούεις στεναγμούς, ἀλλὰ τὸ ὄμμα μου τὸν Φάωνα ἐπι-

ζητεῖ. Τὸ ἄγαλμά σου ἀτενίζουσα, τοὺς χαρακτῆράς του νὰ διακρίνω προσπαθῶ, καὶ πρὸς ἐκεῖνον στρέφεται τοῦ χείλους, τῆς καρδίας μου ἡ φλέγουσα ἐπὶ κλησις. Μὲ ἐφόνευσε, τὴν ἔμπνευσίν μου ἐφόνευσε, ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν ὑπαρξίν. Ὡς βάσανον μ' ἀφῆκε τὴν ζωὴν, καὶ τῆς ζωῆς δῶρον πικρὸν μοι ἔδωκε τὰ δάκρυα! Φαεινὲ ἡγέτα τῶν Μουσῶν, τῆς Μουσικῆς Θεὸς καὶ τῆς Ποιήσεως, Ἀπολλὸν Πύθιε καὶ Δῆλιε τὴν ἀρωγὴν σου μετὰ σπουδῆς ἐπικαλεῖται ἡ Σαπφώ. Διὰ τί ἡ φύσις δὲν εἶναι πλέον ἡ αὐτή; Τὰ ἄνθη καὶ αἱ αὔραι, τὸ στήθος τὸ τρικυμιῶδες ἀναψύχουσαι, τοῦ κύματος ὁ ῥόγχος, τοῦ ῥύακος ὁ ἥσυχος κελαρισμός, τῶν ἀηδόνων ἡ γλυκύφθογγος μολπή, ὁ ψίθυρος τοῦ δάσους, ὦ! τὰ πάντα ἥδη ἠλλαξαν . . . Ἡ πρώην εὐτυχία μου καὶ ἡ χαρὰ εἰς ἀνυπόφορον μετέπεσε βασιανιστήριον ἀφ' ὅτου μ' ἐγκατέλειπεν ὁ ἄπιστος ἀλλ' αἰώνιος προσφιλὴς καὶ ποθητὸς ἡμίθεος. Καὶ τί δὲν ἐπραῖξα, Θεοί, πλησίον του νὰ ἦμαι διαρκῶς, πλησίον μου νὰ τὸν κρατήσω θέλουσα! Ἰκέτις ἐγώ, ἡ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν πληρώσασα διὰ τῆς φήμης μου, ἐγὼ εἰς τὴν θείας τιμᾶς ἡ Λέσβος πᾶσα ἔταξε, ἐγὼ ἡ τὰς Ἀθῆνας ἔτι συγκινήσασα παρὰ τοὺς πόδας του προσέπεσα, τοὺς δολοφόνους ὀφθαλμούς του κατεφίλησα, καὶ ἐθρήνησα! . . . Εἰς μάτην ὅμως τὰ δάκρυά μου ἐξεχύθησαν. Ἀναίσθητος ἀπέμενε εἰς τοὺς παλμούς τοῦ στήθους μου, καὶ ἀνοικτίρμων μὲ ἀπώθησε μακράν. Καὶ τῆς Σαπφῶς τὸν ἔρωτα περιῶδῶν τὰς χεῖρας καὶ τὰ χεῖλη ἄλλης γυναικὸς θερμαίνει μὲ φιλήματα, καὶ εἰς τὸ πῦρ, καὶ εἰς τὸ δηλητήριον τοῦ στήθους μου, τοῦ ζηλοτύπου πάθους τὰς ἐχίδνας ἔσπειρε. Ἀφόρητος ἀπέβη ἔκτοτε ὁ ἐν τῇ Λέσβῳ βίος μου. Καὶ νέα ἦτο τῆς ψυχῆς μου βάσανος, πλησίον του νὰ ἦμαι, ἀλλ' ἰδικόν μου, εἰς τὸ στήθος μου ἐγγύς νὰ μὴ αἰσθάνωμαι τὸν Φάωνα. Χρησμὸν ἀκολουθοῦσα εἰς τὴν Λευκάδα ἔσπευσα, καὶ ἥδη, εἰς τοὺς πόδας σου προσπίπτουσα, τὸ τραῦμα νὰ πραῦνης σοῦ ζητῶ. Τοῦ ἔρωτος τὴν φλεγμονὴν ἱαίνει, λέγουσι, καὶ τῆς καρδίας καταπαύει τοὺς σπασμούς τὸ ἄγαλμά σου, ὦ Θεέ. Τῆς Ἀφροδίτης τὸν υἱόν, τῶν ἀνθρωπίνων καρδιῶν τὸν ἀσπλαγχνον πλὴν κραταῖον δυνάστην ἡ λύρα μου, ἡ ποίησίς μου ἔφερεν ἐπὶ τῆς γῆς! Τοῦ ἐπιβούλου ὅμως τύξου του τὴν ποθητὴν ἀλλ' ἀνιάτως χαίνουσαν πληγὴν φλεγμαίνουσαν αἰσθάνομαι. Δεκάτην Μοῦσαν μὲ ἀπεκάλεσαν. Τῶν Πιερίδων ἀδελφὲ τὴν ἀγαπῶσαν ἀδελφὴν σου ᾤκτειρον. Ἐάν ἡ τύχη τῆς Σαπφῶς, ἡ αὐπνία καὶ ἡ ἀγωνία της, τὰ δάκρυά της ἄτινα, τὸν σίδηρον νὰ λύσωσι ἡδύναντο, ἀλλ' οὐδαμῶς τοῦ Φάωνος ἐμάλαξαν τὸ στήθος, ἐάν οἱ πόνοι μου νὰ συγκινήσουν δύνανται, ἐάν σοὶ ὑπῆρξα προσφιλὴς, τὴν Ποίησιν, τὴν Μουσικήν, τὸ κάλλος, τὸ ὠραῖον φάλλουσα, ἐπίνευσον ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ἀκτινοβόλου δρόμου σου, πιστόν, ἐρωμένον, τὸν Φάωνα ἀπόδος μοι. Ἡ τὴν δύναμιν νὰ λησμονήσω δός μοι. Ἄς ἡδυνάμην νὰ παύσω νὰ τὸν ἀγαπῶ, μικρὸν νὰ τὸν μισήσω ἅς ἡδυνάμην! Πάσχουσα ἀφοῦ τὸν ἀγαπῶ, θὰ ἐπασχόν μισῶσα Τὸ μῖσός μου νὰ πνίξῃ τὴν ἀγάπην δὲν θὰ ἡδύνατο ὦ! τὸν ποθῶ διακαῶς καὶ πάντοτε, καὶ θνήσκω δι' αὐτόν, προθύμως, καὶ ἀδικουμένη, θέλω νὰ τὸν συγχωρῶ. Γαλήνην εἰς τὴν μυκωμένην λαίλαπα τοῦ στήθους μου ἀπόδος. Τὴν φλογερὰν εἰσάκουσον εὐχὴν

μου. Ἐκείνον, τὸν ἔρωτά του, καὶ πάλιν, καὶ αἰωνίως σοὶ ζητῶ . . . ἢ ἀντ' αὐτοῦ παρήγορον κατὰπεμψον ταχὺν τὸν εὐεργέτην θάνατον.“

*

Ἡγέρθη ἀπὸ τῆς θέσεώς της ἡ Σαπφώ, καὶ εἰς τοῦ στήθους της τὸν πύρινον στεναγμὸν ἀπεκρίθη ἀπωτέρω ὁ στεναγμὸς τῆς συριζούσης αὐρας. Διὰ τῶν ὀξέων βράχων χωροῦσα ἔβαινε πρὸς τὸ περιστήλιον τοῦ ναοῦ, ὅτε εὐδαιμονίας ψιθυρισμοί, καὶ φιλήματος τρυφεροῦ ἤχος προσέβαλε τὴν ἀκοήν της. Ζεῦχος νεαρὸν ἐφάνη διευθυνόμενον πρὸς τὸν ναόν. Θὰ ἦσαν ἴσως ξένοι, ἐρχόμενοι νὰ θύσωσι, καὶ τὴν αἰολικὴν τριήρη τῶν ἑποίων, τὴν πρῶταν καταπλέουσιν εἰς τὸν λιμένα εἶδεν ἡ Σαπφώ. Ἡ καρδιά της ἐκτύπησε· ἀνεπλόησε τὸν ἀλησμόνητον Ἐκείνον, καὶ ἐν μέσῳ τῶν λυγμῶν καὶ τῶν δακρύων της στραφεῖσα πρὸς τὸν ἄνεμον „εἰς σὲ αὐρά“ εἶπεν, „ἐμπιστεύομαι τοῦ ἔρωτος χαιρετισμίν. Ἡ λησμονηθεῖσα φίλη, ἡ ἐγκαταλειφθεῖσα Σαπφώ τὸν πέμπει διὰ σοῦ εἰς τὸν Φάων. Πνεῦσον, πνεῦσον γοργῇ αὐρά ποντίας. Ψιθύρισον τὸ ὄνομά μου, τῆς Σαπφοῦς τὸ ὄνομα, ὅταν θὰ θωπεύσης τὸ πρόσωπόν του, καὶ ἐὰν εὐδαίμων μεθύει εἰς τὸ στήθος ἄλλης γυναικός, γενοῦ ἡ Νέμεσις, καὶ πληξὼν τὸν ἐπιόρκον. Τὸ θῦμα σὲ παρακαλεῖ . . .“

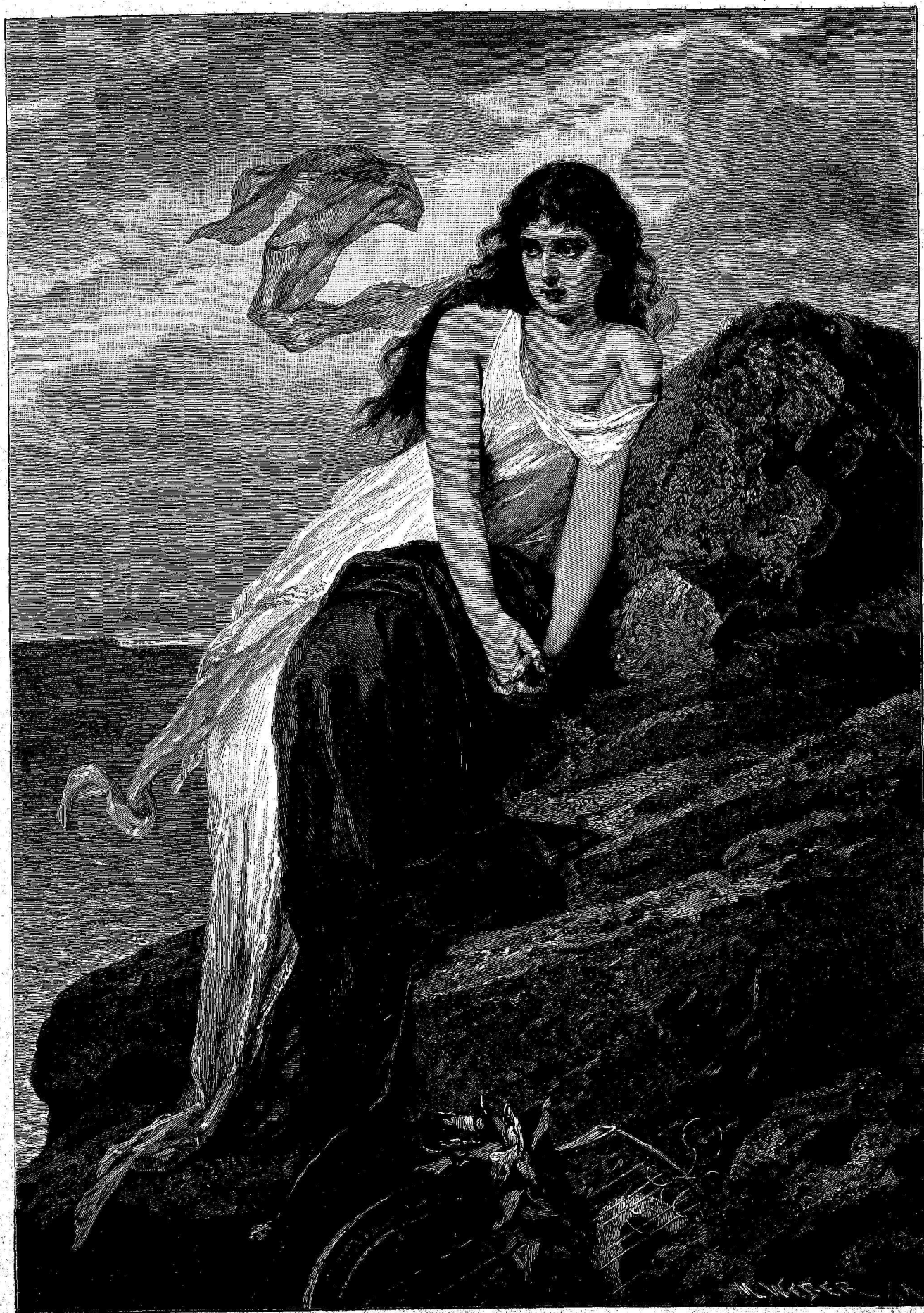
*

Εἰς τοὺς βραχίονας ἀλλήλων ἐγκαταλειμμένοι, ὀφθαλμοὺς χαύνους ἐξ ἔρωτος διανοίγοντες, ἰσχυρότερον πιέζοντες τοὺς βραχίονάς των, καὶ δεχόμενοι καὶ ἀνταποδίδοντες ἀμοιβαίως περιπτύξεις ἀνεκφράστου ἔρωτος, ἐχώρου πρὸς τὸν ναὸν ἐν τούτοις οἱ δύο ἐκεῖνοι ἐρασταί. Ἰσως ἦσαν καὶ σύζυγοι. Χαρὰ ἡκτινοβόλει εἰς τὰς ὄψεις των. Ἡ εὐτυχία των εἶχεν ἐκχειλίσει, καὶ εἰς τὸ εὐδαιμον ἐκεῖνο ρέυμα, τρυφερῶς ἐνηγκαλισμένοι, εἶχον ἀμφοτέροι ἀφεθῇ, καὶ ταχέως ἐφέροντο . . . ποῦ; Ἠγνόουν· ἀλλ' οὔτε ἐφρόντιζον . . . Γλυκὺς, ἥσυχος στεναγμοῦ ψιθυρὸς ἠκούετο ἐνίοτε· καὶ τότε εἰς πέλαγος ἀνεκδιηγῆτου εὐδαιμονίας ἔδυν τὰ ἄστρα τῶν ὀφθαλμῶν των, αἱ βλεφαρίδες προσέψαυον ἀλλήλας, καὶ πάλιν συνεπλέκοντο τὰ χεῖλη, βιαϊότερον ἀνέπαλλον τὰ στήθη, καὶ τοῦ φιλήματος ἡ ἀρμονικὴ μουσικὴ, ἠχοῦσα ἀσθενῶς, ὑπέκαιε τὸ ἀμοιβαῖον πάθος των, ἐπέτεινε τὴν μέθην των, καὶ εἰς γλυκεῖς ὄνειρους ὑπαρκτοὺς ἐκοίμιζεν ἡδέως τὰς αἰσθήσεις των. Τὸ θέαμα τῆς σπαργώσης ἐκείνης εὐτυχίας ἐμελαγχόλησε τὴν Σαπφώ. Δὲν ἦτο κακὴ, οὔτε ἐζηλοτύπει εἰς τὴν εὐτυχίαν τῶν ἄλλων. Τὴν ἰδικὴν της δυστυχίαν ἐθρήνηι, καὶ ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς ἀτυχίας της ἐθεώρει μείζονα τὴν ἄλλοτρίαν εὐδαιμονίαν. Νέοι τρυφερῶν λόγων ψιθυρισμοί, καὶ νέοι παράφοροι ἀσπασμοὶ φθάνουσιν ἐναέριοι εἰς τὰ ὦτά της. Ἡ Σαπφώ παθαίνεται δυσαρέστως, καὶ τὴν ἀντίθεσιν τῆς χαρᾶς τῶν ἄλλων καὶ τῆς ἰδικῆς της θλίψεως ἀποφεύγουσα, κρύπτεται ὀπισθεν βωμοῦ τινος, παρὰ τὸ πρῶτον τοῦ ναοῦ. Τὸ εὐτυχὲς ζεῦχος προὔχρει πάντοτε. Ἦτο ἤδη πλησίον, ὅποτε κραυγὴ φόβου προσέβαλε τὰ ὦτά της περιλύπου φυγᾶδος. Προαισθημάτων ἀνεξήγητα τὴν συνεκλόνησαν, ἐφοβήθη, καὶ εἰς ὀρμέφυτον ἐνδίδουσα, ἐκάλυψε μὲ τὰς χεῖρας τὸ πρόσωπόν της. Ἐκτείνει ἐντοῦτοις τὴν κεφαλὴν της, καὶ βλέπει ἐντρομον τὸν ἄνδρα, ἀνεγείροντα περιπαθῶς ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τὴν ὀλισθήσασαν φίλην. Αἱ κινήσεις του ἐρμηνεύουσιν ἀνεκφράστου τρυφερότητος ἐνδιαφέρον, καὶ εἰς τὴν ὠχρίασσαν ὄψιν του ζωγραφίζεται ὁ τρόμος. Εἰς εὐχὴν πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ εἰς παρά-

πονον τρυφερὸν ἐκπνέει ἡ τρέμουσα φωνὴ του. Τὴν ὀσφύν της περιβάλλει διὰ τῶν χειρῶν του, καὶ μετὰ πάθους ἐρωτικοῦ ὑπερτάτου ἀνεγείρων αὐτὴν τὴν στηρίζει καὶ αὖθις ἐπὶ τοῦ στήθους του. Μειδιῶν ψιθυρίζει τρυφεροὺς λόγους παρὰ τὸ οὐς τῆς· ἡ πνέουσα αὐρά ἐλίσσει περὶ τὴν κόμην του τοὺς βοστρύχους τῆς κόρης, καὶ εἰς μίαν πνοὴν ἐξέρχονται ἐκ τῶν χειλέων των αἱ πνοαὶ των, ἐνῶ ἡ ἄβρᾶ, τετραπλῇ ἀλουργίᾳ τῶν χειλέων των στενότερόν ἐτι ἐμπορπίζεται ἐναπόσπαστος. Στρέφει τὴν κεφαλὴν του ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὁ κεραυνὸς ἐνσκήπτει κατὰ τῆς Σαπφοῦς. Ἦτο ὁ Φάων, ὁ Φάων τῆς; τὴν ἀντιζήλον κρατῶν εἰς τοὺς κόλπους του . . .

*

Ἐπροχώρησε πρὸς τὸν ναὸν ὁ Φάων, ἀλλὰ κλονιζομένη ἀπεσύρθη πρὸς τὴν κρημνωδεστάτην ἄκραν τοῦ βράχου ἡ τάλαινα Σαπφώ. Ἐκεῖ ἐχώρει ἡ εὐτυχία· ἐδῶ ὑπεχώρει ἡ συμφορά. Ἐκαθέσθη, συνέπλεξε τὰς τρεμούσας χεῖράς της, καὶ ἄρᾳ, ἀρὰ τρομακτικῇ ὥρμησεν ἀπὸ τὸ σπαραχθὲν στήθος της. Ἦτο δεινὸν ὅτι δὲν τὴν ἠγάπα ὁ Φάων, ἀλλ' ἦτο ἀνυπολογίστως δεινότερον, ὅτι παρεφρόνει, ἀπέθνησκεν ἐξ ἔρωτος δι' ἄλλην γυναῖκα. Ἡ ἀλγεινὴ κύλιξ εἶχε πληρωθῇ, καὶ ἐνῶ σταγὼν μόνον ὑπελείπετο ὅπως ὑπερχειλίσῃ, ἀντὶ σταγόνος ἐξεχύθη τρικυμιώδης, καὶ πικρότατος ὠκεανός. Τὸ θάρρος της τὴν ἐγκατέλειψε, καὶ ἀλμυρὰι φλέγουσαι σταγόνες ἐχύθησαν ἀπὸ τῶν ὠραίων ὀφθαλμῶν της, καὶ κατακαίουσιν τὰς παρειάς της, ἐκύλισαν εἰς τὸν κόλπον της. „Καὶ τὴν ποινὴν αὐτὴν, Θεοί, μοὶ ἐπεφυλάσσετε“ εἶπε, „τί λοιπὸν κακὸν ἐπραξα ἀγαπήσασα; Τί τῆς ὀργῆς σας ἄξιον ἐτόλμησα ὥστε τὰς ὀλίγας τοῦ ὑπολειφθέντος βίου μου στιγμὰς νὰ καταποντίσῃτε εἰς φρικαλέαν, εἰς ἀφόρητον πικρίαν; Πταίω ἐγὼ ἐὰν ἠγάπησα; Πταίω ἐγὼ ἐὰν δὲν ἴχυσα νὰ χαλινώσω τὴν ἀχαλίνωτον καρδίαν μου; Θεοί! μήπως σεῖς δὲν ἀγαπάτε; Καὶ τί δὲν ἀγαπᾷ ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τίνος τὴν πικρίαν, τοῦ ἔρωτος ἡ μέθη δὲν ἐπράυνε; Ἡ δρόσος ἀγαπᾷ τὸ ρόδον ὅταν στίξῃ μαλακῶς, καὶ ἡ ἀκτὶς ἐπίσης, ὅπταν τοῦ ρόδου τὰ δροσοβόλα κρύσταλλα ἀποροφᾷ. Ὁ αὐρὰ ἀγαπᾷ ὅπταν τ' ἀρώματα τῶν φύλλων τῶν ἀνθέων κατασπάζεται, τὸ κύμα ἀγαπᾷ ὅταν στεναζὼν τελευτᾷ εἰς τὴν ἀκτὴν. Ἡ κόρη ἀγαπᾷ, ὅταν εἰς φίλημα τὰ χεῖλη της προτείνῃ, ὁ νέος, ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἡ πλᾶσις ὅταν διανοίγεται εἰς τὸ γλυκὺ τοῦ ἔαρος προσφώνημα. Ὁ λέων καὶ ἡ λέαινα, ἡ τίγρις, τὰ ἰοβόλα ἐρπετά, ἡ ἐχιδνα ὅταν συρίζουσα εἰς φίλημα ἀγάπης τὸν ἀπωτέρω ὄφιν προσκαλῇ, τὰ κήτη τοῦ ὠκεανοῦ, τῆς γῆς τὰ ἔντομα, τῆς ἀτμοσφαίρας τὰ πτηνά, τοῦ κόσμου τὰ στοιχεῖα, ἡ φύσις πᾶσα, τὰ ἄλογα καὶ λογικά, τὰ ἐμφυχα καὶ ἄφυχα τὰ πάντα ἀγαποῦν. Θεοί! ὦ πόσον ἀνοικτίρμονες τὴν δυστυχὴν καρδίαν μου συντρίβετε. Νὰ ἀποθάνω ἐν εἰρήνῃ ἡλιπια; καὶ θνήσκω εἰς ὀδύνης ἀνεκφράστους σπαραγμούς; Φάων! ἀπάνθω περὶ καὶ ἄκαρδε, τὸν βίον ὅτι μ' ἐφαρμάκευσας δὲν ἤρκεσε, τὸν ἔρωτά μου, ὅτι κατεφρόνησας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑστάτους τῆς ζωῆς μου, καὶ τρομῶδεις σπαραγμούς, φρικωδεστέρους ἢ ἀπαισία τῆς ἐλεύσεώς σου σύμπτωσις κατέστησε. Ἐὰν περίλυπον σὲ ἐβλεπον τοῦλάχιστον, ὠχρόν, τεταραγμένον, πάσχοντα, ἐὰν „μύνον“ ἀποβαίοντά σὲ ἐβλεπον εἰς τῆς Λευκάδος τὰς ἀκτᾶς, καὶ σκεπτικὸν τὰ ὕψη τοῦ Λευκάτα ἀνερχόμενον, θὰ ἔλεγον κατ' ἐμαυτὴν: Ἰσως τῆς δυστυχοῦς Σαπφοῦς τοῦ ἡ ἀνάμνησις, Ἰσως τὴν σιδηρᾶν, τὴν ἀνοικτίρμονα καρδίαν του ἐμάλαξε. Μὲ τεταμένους τοὺς βραχίονας θὰ ἔσπευδον πρὸς σέ, τὴν τύχην μου θὰ ὑψόλγουν, καὶ εὐ-

ΤΟ ΑΛΜΑ ΤΗΣ ΣΑΠΦΟΥΣ.

Εἰκὼν ὑπὸ W. Amberg.

τυχής θα ἀπέθνησκον, ἐλπίζουσα εἰς ἐν μειδιάμα σου, εἰς ἓνα λόγον ὕστατον παρήγορον ἀπὸ τοῦ στόματός σου προφερόμενον. Τὸ ὄνειρον, ὅτι ἡδύνασο καὶ δάκρυ ἐν ἐπὶ τοῦ πτώματος νὰ ρίψῃς τῆς Σαπφῶς, καὶ μὲ τὰς χεῖράς σου τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ κλείσῃς τῆς νεκρᾶς, ἐπὶ μικρὸν τοῦλάχιστον νὰ λυπηθῇς ἐκείνην ἥτις τόσον σὲ ἠγάπησε, καὶ τόσον ἔτι σὲ ἀγαπᾷ, τὰς ἀγωνίας μου θα ἐμετρίαζε, ἀνάδυνον τὸν θάνατον καὶ ἡσυχὸν ὑπὸ τὰς ὄψεις μου θα ἔφερε. Ἀλλ' ἦδη; Πρὶν ἢ εἰς τὸν φρικώδη Τάρταρον καταρριφθῶ, τὸν Τάρταρον καὶ τὰς βασάνους του ἐγκλείω εἰς τὸ στήθος μου! Τῶν ὀδυνῶν μου ἢ μᾶλλον ἀλγεινὴ ἀλλὰ καὶ μᾶλλον προσφιλέως εἶναι ἔτι εἰσέτι σ' ἀγαπῶ, καὶ τὴν εἰκόνα σου τὴν λατρευτὴν ν' ἀποσπᾶσω μ' εἶναι ἀδύνατον ἀπὸ τὸν νοῦν μου, ἀπὸ τῆς καρδίας μου. Θὰ μειδιάσῃς εὐτυχὴς τὸ πτώμα μου προσβλέπων· θα ἀναπνεύσῃς ἡρεμότερον, ἀπὸ τῶν παρὰ τῶν τῆς ἀγάπης μου, τῶν κατὰ πόδας διωγμῶν, τῶν ὀρκῶν, τῶν ἐκείνων καὶ τῶν δακρύων μου σωθεῖς. Τὴν μισητὴν γυναῖκα, τὴν ἐρωμένην σου εὐδαίμων θα περιπτυχθῇς, καὶ ἀδιάφορος πρὸς τῆς Σαπφῶς τὸ πτώμα ἀποστρεφόμενος θα φύγῃς ἄδακρυς, ἀναίσθητος εἰς τόσον αἰσθημα, εἰς τὰς ὑστάτας ἀγωνίας καὶ τὸν θάνατόν μου ἀναίσθητος, ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς ἀγαπητῆς σου γυναικὸς καὶ λύπας λησμονήσας καὶ Σαπφῶ.“

*

Ἡγέρθη ἡ δύστηνος γυνή. Προῦχώρησε μικρόν, τὴν λύραν τῆς ἀπὸ τῆς γῆς ἀνέλαβεν, ἐπὶ τὰ χεῖλη τῆς τὴν ἔφερε σεμνῶς, καὶ ὡς τέκνον μόνον, ἀπὸ τοῦ Χάρωνος τὸν διωγμὸν σωθέν, μὲ πάθος καὶ ἀγάπην ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς τὴν ἐσφίξε. „Σὲ εἶχον σύντροφον ἐπὶ τῆς γῆς“ ἀνέκραξε. „Μὲ ἠκολούθησας παντοῦ, τὰς θλίψεις μου ἐπράυνας, τῆς στιγμιαίας μου χαρᾶς κατέστης κοινωνός. Διὰ τῶν στόνων σου ἐθρήνεις μετ' ἐμοῦ, καὶ διὰ σοῦ τὸν ἔρωτά μου ἔφαλα, τὰς λύπας μου, τὴν ποίησιν, τὴν μουσικὴν, τὸ ὥραον, καὶ Ἐκείνον Ἐκείνον τὸν πεπρωμένον ἄνθρωπον! Θυσιαστήριον τοῦ προδοθέντος ἔρωτος, ἐλπιδῶν ἀπωλεσθεῖσιν βωμὸς ἐὰν ὑπῆρχε, ἐκεῖ τὴν λύραν τῆς θ' ἀνῆρτα ἢ Σαπφῶ.“ Ὁρθώθη εὐγενῶς, τὴν φύσιν ἐθεώρησε, κ' ἐν βῆμα ἔτι πρὸς τὴν ἀκροτάτην καὶ κρημινώδη ἄκραν τοῦ Λευκάτα ἐπροχώρησε. Θεοί! πυρέσσουσα, μὲ ἐξημμένας παρειάς, μὲ φλογερὸν τὸ ὄμμα, ἐμπεπνευσμένη, ἐνθους, ὑπεράνθρωπος τὴν δεξιάν τῆς πρὸς τὸ κλίναν ἄστρον ἔτεινε καὶ „δύει ὁ ἥλιος ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ“ ἀνέκραξε, „πλὴν δύει καὶ ἡ Σαπφῶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ ὕστατον σὲ προσφωνῶ ζωὴ· πικρίας ἀπορήτου μὲ ἐπλήρωσας. Ἐλπίδες ἱλαραί, εὐδαιμονίας διαψευθεῖσθαι ὄνειρα, μὲ τὰς χρυσᾶς σὰς πτέρυγας πετάξατε μακράν. Ἡ θελκτικὴ ἀπάτη ἔπαυσε, ἐλύθη ἡ ἐσχάτη μου ἐλπίς, καὶ εἰς τὸν θάνατον προστρέχει ἡδη ἡ Σαπφῶ, ὡς εἰς

τὸ μόνον. τοῦ ἔρωτός τῆς φάρμακον. Χαίρετε λόγοι καὶ βουνοί, καὶ κύμα καὶ ἀῆρ καὶ φῶς. Λειμωνιάδες νύμφαι καὶ ἐνάλιναι, καὶ νύμφαι τῶν ὀρέων καὶ πηγῶν ἡ θνήσκουσα σὰς χαιρετᾷ Σαπφῶ. Πατρίς μου προσφιλέως, ματαίως τὰ ὄρη, τὰς ἀκτὰς σου ν' ἀνακαλύψω προσπαθῶ. Τοῦ ἐξορίστου, τοῦ δυστυχιστάτου τέκνου σου, ἀγαπητῇ μου Λέσβος, δέχθητι τὸν ὕστατον χαιρετισμόν. Οἰκεῖοι, οἷκε τοῦ πατρός μου φίλτατε, ὅπου, πρὶν τὸν γνωρίσω εὐτυχὴς ἐβίωσα ποτέ, καὶ σὰς, τῶν ποθητῶν μου συνεντεύξεων κρησφύγετά, ὅπου ἐρώσα τὸν ἀγαπῶντα καὶ πιστόν μου κατεφίλουν Φάωνα, τὸ ὕστατον σὰς χαιρετῶ. ὦ ποίησίς μου, ποίησις παρήγορος, ὦ λύρα μου καὶ μουσικὴ, ὦ πάθος τρυφερόν, ὦ ἔρωσ, ἔρωσ ἄκαρδε, ἀγνώμων εἰς τὴν αἰοδὸν ἥτις τοσοῦτον σ' ἐφαλλεν ἐπὶ τῆς γῆς, δεχθῆτε τῆς Σαπφῶς τὸ ἔσχατον προσφώνημα.“

*

Τὸ σῶμα πρὸς τὴν ἄβυσσον κατέκλινε. Ἰσχυροτέρα τότε ἐπέπνευσεν ἡ αὔρα, ἐκύλινε τὴν χλαῖνάν τῆς, τὴν κόμην τῆς ἐσάλευσεν καὶ ἐξέπνευσεν στενάζουσα. Τὸ κύμα ἐφρίξε, καὶ νέφος αἱματόχρουν τοῦ δύνοντος ἡλίου τὸν δίσκον κατεκάλυψε. Ἐν σιωπῇ ἀλλ' ὑπερήφανος τὸ βλέμμα περίεξ ἔστρεψε. Ἡ ὄψις τῆς ἠκτινοβόλησε, καὶ μυστικὴ φωνή, ἴσως τῆς ποιήσεως ἢ ἐμπνευσις καὶ ἡ φωνή, παρὰ τὰ ὄρα ἤχησε τῆς ἐξαίσιος γυναικός. Θεὸς ἐφάνη τὴν πτῆσιν τῆς ἐτοίμη ν' ἀναλάβῃ. Σπασμωδικῶς τὴν χεῖρα ἔφερε πρὸς τὰς χορδὰς τῆς λύρας τῆς, νὰ ἐπικαλεσθῇ τινα, νὰ ἀναμέλῃ ὕμνον ἠθελε. Ἀλλ' οἱ λυγμοὶ τὴν ἐπνίζαν. Πικρίας ἄλγος ἀπερίγραφτον ἐχύθη ἡδη εἰς τὴν ὄψιν τῆς. „Χαῖρε καὶ σύ, τοῦ βίου δολοφόνε καὶ τῆς εὐτυχίας μου“ ἡρέμα ἔκραξεν, ἐν μέσῳ τῶν λυγμῶν τῆς. „Νὰ εἰσχωρήσῃ μῖσος κατὰ σοῦ δὲν δύναται εἰς τὴν καρδίαν μου. Τὸ πᾶν ἐδίωξας ἀπὸ τοῦ σπαρχθέντος στήθους μου, καὶ μόνον σὺ ἀπέμεινας, ὁ ἔρωσ σου, αὐτὸς μόνος ἀπέμεινε, τὸ τραῦμά μου τὸ ὀδυνηρὸν καὶ ἄγριον ἐκτρέφον καὶ ἀνανεῶν. Σὲ συγχωρῶ, τὴν εὐτυχίαν ἧς μ' ἐστέρησας, εἰς σὲ καὶ εἰς ἐκείνην εὐχομαι . . . Ἡ θνήσκουσα Σαπφῶ τὸν δῆμιόν τῆς Φάωνα, τὸν λατρευτὸν τῆς Φάωνα ἐρώσα προσφωνεῖ τὸ ὕστατον.“

*

Ἡ Μοῦσα, ἡ γυνή, ἡ αἰοδὸς συνέπλεξε τὰς χεῖράς τῆς. Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐγείρει πρὸς τὸν οὐρανόν, φιλεῖ τὴν λύραν τῆς, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Φάωνος προφέρουσα κατακρημνίζεται εἰς τὸ κενόν

*

Καὶ ποίησιν καὶ λύραν, καὶ τῆς Σαπφῶς τὸν ἔρωτα καὶ τὸ ἄλγος τὸ ἀθεράπευτον κατέπιε τὸ κύμα τοῦ Λευκάτα! (Ἐξ Ἀθηνῶν.)

Η ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ὑπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΖΩΜΑΡΙΔΟΥ.

Οὐδεὶς χῶρος ἐλληνικῆς γῆς ἐμποιεῖ τοιαύτην εἰς τοὺς λογίους ἐκπληξὴν καὶ θαυμασμόν, οἷαν ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν· ἐν αὐτῇ ἐδημιουργήθησαν ἔργα ἀρχιτεκτονικῆς καὶ πλαστικῆς θεῖον καὶ ἀθάνατον ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀπαστρέπτοντα κάλλος, ὑπὸ δὲ τοὺς πρόποδας αὐτῆς ἐν τῷ διονυσιακῷ θεάτρῳ ἐδιδάχθησαν τὰ ἀριστουργήματα τῆς τραγικῆς μου-

σης. „Οὐδὲν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι ἢ τῇ Ἰταλίᾳ, λέγει ὁ Leake (Topogr. von Athen σελ. 223 τῆς γερμαν. μεταφρ.), δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν σύνδεσμον τοῦ κάλλους καὶ τῆς μεγαλοπρεπειᾶς.“ Ἦδη ὁ Πίνδαρος (ἀποσπ. 75 ἐκδ. Bergk) ἐξύμνησε τὸν „πολύβατόν ἄστεος ὀμφαλὸν θυέντα“, ὁ δὲ Ἀριστοφάνης (Λυ-